

V
M
IDES
INISTRIJA

ĶĪMISKĀS VIELAS UN PRODUKTI

Eiropas Savienība (ES) izvirza stingras ķīmisko vielu un produktu aprites un kontroles prasības, lai nodrošinātu to nekaitīgumu videi un cilvēku veselībai. Īpaša vērība tiek pievērsta drošai bīstamo vielu aprītei un darbību ierobežošanai ar vairākām vielām un produktiem (azbests, polihlorētie bifenili, vairāki pesticīdi u.c.).

Stingras aprites un kontroles prasības

ES ķīmisko vielu un produktu likumdošanas mērķis ir nodrošināt, lai ķīmiskās produkcijas ražotāji, tirgotāji un importētāji rīkotos atbildīgi un ievērotu piesardzības principu, kā arī aizsargāt ES vienoto tirgu un uzņēmumu konkurētspēju. Eiropas Savienība:

- izvirza stingras prasības ķīmisko vielu un produktu klasifikācijai, iepakojšanai un marķēšanai,
  - izvirza stingras prasības ķīmisko vielu un produktu riska novērtējumam un aprites kontrolei,
  - ierobežo bīstamo ķīmisko vielu un produktu apriti.
- Rūpīgi izvērtējot ķīmisko vielu un produktu risku, priekšroka tiek dota mazāk bīstamo vielu izmantošanai. Tiek ieviestas ķīmisko vielu un produktu novērtējuma metodes, kas nav izmēģinātas uz dzīvniekiem.

Arvien lielāku atbildību jauzņemas ražotājiem, importētājiem un izplatītājiem, nodrošinot ķīmisko vielu un produktu klasifikāciju un marķēšanu, kas sniedz patērētājiem pilnīgu informāciju un ļauj izdarīt videi draudzīgu izvēli.

Ķīmisko vielu aprite Latvijā

Latvijā izveidota ES prasībām atbilstoša videi un cilvēku veselībai labvēlīga ķīmisko vielu un produktu klasifikācijas, iepakojšanas un marķēšanas likumdošana.

Ieviesta vienota kārtība jauno ķīmisko vielu pieteikšanai, aprītē esošo ķīmisko vielu un produktu reģistrēšanai, veikta Latvijā tirdzniecībā esošo vielu inventarizācija un tiek veidots vienots Latvijas ķīmisko vielu reģistrs. Izstrādāti normatīvi ķīmiskajā rūpniecībā nodarbināto aizsardzībai un prasības labai laboratoriju praksei.

Ģenētiski modificēti organismi

Darbības ar ģenētiski modificētiem organismiem (ĢMO) Eiropas Savienībā ir stridīgs jautājums kopš deviņdesmito gadu sākuma. Spēkā ir divas galvenās direktīvas, kas nosaka darbības ar ĢMO, to ražošanu, izmantošanu, izplatīšanu vidē un ĢMO saturošās pārtikas marķēšanu, kvalitātes standartus un izplatīšanu.

2001. gadā tika pastiprinātas prasības darbībām ar ĢMO un to izplatīšanai vidē. Tās ietver stingru riska novērtējumu, ilglaicīgu ietekmju monitoringu un obligātu sabiedrības informēšanu par planotajām un veiktajām darbībām.

Noteiktas arī prasības ĢMO saturošu pārtikas preču marķēšanai un izplatīšanai. Visbiežāk sastopamie ĢMO saturošie pārtikas produkti ir soja, kukurūza, rapsis, tomāti, melones, kartupeļi, cukurbietes, labība un citi. Šie produkti savukārt ietilpst visdažādākajos pārtikas izstrādājumos (piemēram, soja atrodama aptuveni 20 000 pārtikas preču sastāvā).

Informācijai par ĢMO klatbutni jābūt norādītai preces marķējumā, ja ĢMO daudzums ir vairāk nekā 1% no produkta sastāva.

Arī Latvijā saskaņā ar ES prasībām noteikta kārtība darbībām ar ģenētiski modificētiem organismiem. Tomēr pagaidām vēl trūkst pieredzes darbībām ar ĢMO, to ražošanai un izplatīšanai vidē, kā arī pilnīgai marķējuma prasību nodrošināšanai.

Iespējamie ieguvumi:

- Samazināsies gaisa, ūdens un augsnes piesārņojums
- Uzlabosies iedzīvotāju veselība, samazinoties piesārņojumam un lietojot veselībai nekaitīgākas vielas
- Patērētāji būs labāk informēti par sadzīvē izmantojamajām ķīmiskajām vielām
- Tiks ierobežota un kontrolēta cilvēku veselībai un videi bīstamo ķīmisko vielu un produktu aprite

Papildus informācija:

LR Vides ministrija

<http://www.vidm.gov.lv>

ES ķīmisko vielu un produktu politika

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/s06017.htm>